

memo aan de gemeenteraad

aan de gemeenteraad
onderwerp Werksessie Commissie Samenleving – Geïndiceerde zorg en samenhang sociale basis

van het college van burgemeester en wethouders
datum 12 maart 2024
dossiernummer 8041

memo

Doel

Het college stelt het rapport Data-analyse Jeugdzorg 2019-2022 Gemeente Gouda beschikbaar aan de gemeenteraad (bijlage 1). Deze memo bevat een samenvatting van de inzichten uit de analyse en een conclusie en vervolgstappen. In de beeldvormende vergadering van de Commissie Samenleving op 20 maart 2024 volgt een nadere toelichting door onder andere het onderzoeksbureau op de uitkomsten van het rapport. Dit gebeurt in samenhang met een presentatie over (het versterken van) de sociale basis en de bijdrage hiervan aan de opgave om de kosten in de jeugdzorg en Wmo terug te dringen (agenderingsverzoek: 'Preventieve werking van het voorliggend veld').

1. Inleiding

In het Bestuursakkoord 'Geef Gouda door! 2022-2026' is over de jeugdzorg het volgende vastgelegd: 'Om de zorg toegankelijk te houden, zetten we onverminderd in op het terugbrengen van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp naar één op de acht kinderen (0 tot 18 jaar). Daarbij willen we het gemiddelde budget per kind tegelijkertijd stabiliseren'. Met het programma Sturen op zorg voor nu en straks wordt hierop vanaf 2021 via een meerjarige aanpak gestuurd.

Begin 2023 is er vanuit het programma besloten om door het bureau Van Dam Datapartners een data-analyse op de jeugdzorgcijfers 2019-2022 te laten uitvoeren. Aanleiding hiervoor was dat er, ondanks de inzet vanuit het programma, geen sprake was van de gewenste daling van het gebruik van jeugdzorg in Gouda naar één op de acht kinderen. De meerjarenbegroting van Gouda is ingericht op een daling van het aantal kinderen met jeugdzorg en een stabilisatie van de kosten. De analyse geeft inzicht in de opvallendheden in het gebruik in de periode 2019-2022, verdere sturingsmogelijkheden en een mogelijk ontwikkelscenario voor het beroep op jeugdzorg in Gouda in de nabije toekomst.

2. Samenvatting inzichten

Opvallendheden

- In Gouda is er in de periode 2019-2022 sprake van een *lichte* toename het gebruik. Het betreft een toename van 2163 naar 2201 kinderen. Vertaald naar de doelstelling uit het bestuursakkoord is dit een stijging van 1 op 6,9 in 2020 naar 1 op 6,65 in 2022¹. Over het algemeen is er een toename zichtbaar in de lichtere vormen van jeugdzorg en een afname van jeugdzorg met verblijf. Dit sluit aan bij de beweging die we voorstaan ('zo zwaar als nodig, zo licht als nodig') en ook vanuit de Hervormingsagenda jeugd in gang is gezet.
- De meeste verwijzingen worden gedaan door de huisarts en dit nam toe tussen 2019 en 2022. De effecten van de samenwerking met de huisartsen ('huisartsenpilot') zijn niet zichtbaar in de analyse. Gezien de opstartfase en de kleinschaligheid van de pilot was dit de verwachting.
- De totale kosten voor jeugdzorg in de periode 2019-2022 zijn toegenomen. Wel is er sprake van een lichte daling van de gemiddelde kosten per kind. Dit betekent dat er korter en/of lichter is geïndiceerd. Dit is in tegenstelling tot de landelijke trend, waarin de zorg per kind steeds duurder wordt door onder andere langere trajecten.
- Er is een stijging zichtbaar in recidive (kinderen die na 180 dagen na beëindiging van de jeugdzorg terugkeren) en zorgstapeling. De recidive is gestegen van 27 cliënten in 2020 naar 68

¹ Hierbij wordt uitgegaan van het aantal jeugdige inwoners met jeugdhulp tot 18 jaar afgezet tegen het aantal jeugdigen tot 18 jaar in Gouda. Dit in tegenstelling tot de landelijke definitie waarbij het jeugdigen in jeugdzorg wordt afgezet tegen het aantal jeugdige inwoners tot 23 jaar. Dit is ook toegelicht in het rapport.

in 2022. Daarnaast had in 2022 17% van de cliënten 5 of meer jeugdhulpproducten. Dit is meer dan in andere gemeenten gezien wordt. Daarnaast is de zorgstapeling soms (mogelijk)ongewenst. Dit betekent dat typen jeugdhulp gestapeld zijn waarvan dit niet logisch is.

Recidive en zorgstapeling zijn een indicator voor de passendheid en effectiviteit van zorg.

Wachttijsten spelen hierbij een rol.

- Gouda heeft een relatief hoog aantal jeugdigen in zorg (0-23 jaar) in vergelijking met andere gemeenten: 12,8% in Gouda, 10,1% in vergelijkbare gemeenten en 10,5% in Nederland. Een mogelijke verklaring voor het relatief hoog aantal jeugdigen in zorg is de inzet die Gouda pleegde op een laagdrempeliger toegankelijke jeugdzorg.

Huidige sturing vanuit programma Sturen op zorg voor nu en straks

De afgelopen jaren zijn er door de gemeente diverse maatregelen gestart om de doelstellingen vanuit het bestuursakkoord (één op acht en stabilisatie kosten) te realiseren. Deze staan in onderstaand schema.

Het effect van de maatregelen is nog moeilijk af te lezen vanuit de data-analyse. Gezien het feit dat het merendeel van de maatregelen in 2022 of daarna van start is gegaan is dit te verwachten.

Maatregelen	Wat is het?	Wat levert het op termijn op?
Start in 2021 en 2022		
Huisartsenproject	Pilotfase 2021-2022. Vanaf mei 2023 jeugdconsulent in 60% van de huisartsenpraktijken	Minder (zware) verwijzingen geïndiceerde jeugdzorg
WLZ-pilot	Hulp bij aanmelding Wet langdurige zorg	Geen instroom/definitieve uitstroom
Normaliseren Onderwijs-jeugdzorg	Richtlijn/werkafspraken Gezamenlijke scholing en bijeenkomsten Inzet schoolcontactpersonen sociaal team	Voorkomen instroom door hulp in de sociale basis Minder verwijzingen/lagere kosten
Start in 2023		
Maatwerk-indiceren product begeleiding	Kortere indicaties	Lagere kosten product begeleiding
Goudse aanpak scheidingen	Website scheidingsplein/Villa Pinedo	Voorkomen instroom door hulp in de sociale basis
Inzet ervaringsdeskundigen	Ervaringsdeskundigen kijken mee bij jeugdzorgaanvragen van jongeren in de leeftijd 12-18 jaar	Hogere klanttevredenheid/kwaliteitsverbetering van het onderzoek en plan van aanpak
Start in 2024		
Casemanagement	Meer tijd en aandacht voor de inwoner	Sneller afschalen/minder herindicaties
Actieonderzoek Instituut voor Publieke Waarden	Ontwikkelen aanpak om leerlingen op het voortgezet onderwijs zo vroeg mogelijk en op school te helpen hun (mentale problemen) de baas te worden	Voorkomen (langdurig) verzuim/instroom jeugdzorg
Goudse aanpak scheidingen	Nog in uitwerking: Relatie- en scheidingsteam en samenwerking juridisch domein	Minder (zware) verwijzingen geïndiceerde jeugdzorg

Verdere sturingsmogelijkheden

Uit de data-analyse komt naar voren dat er naast de al ingezette maatregelen in bovenstaand schema verdere sturingsmogelijkheden zijn:

- Er liggen kansen in de samenwerking met de externe verwijzers, met name de huisartsen en de Gecertificeerde Instellingen (GI).

- Op basis van de cijfers over zorgstapeling en recidive wordt geadviseerd om intensiever in te zetten op contractmanagement en wachtlijsten. (In de Goudse situatie betreft dit een regionale aangelegenheid dus daarin moet regionaal opgetrokken worden).
- Tot slot liggen er mogelijkheden in de verdere samenwerking in de sociale basis, met name het onderwijs. Belangrijk is om daarbij te zorgen voor een ruim en bekend voorliggend aanbod.

Ontwikkelscenario

De ontwikkeling van het beroep op jeugdzorg is lastig te voorspellen. Uit de data-analyse komt naar voren dat er in de periode 2019-2022 in Gouda sprake was van een andere trend dan landelijk. Landelijk namen de kosten per kind toe. In Gouda is de jeugdzorg per kind in de betreffende periode juist goedkoper geworden.

Inmiddels zijn de jeugdzorgcijfers over 2023 bekend. In 2023 is een daling van het aantal kinderen met jeugdzorg te zien naar 1 op 7,3. De grootste afname in aantallen is te zien in de meest reguliere producten, zoals de Basis GGZ, GGZ Ambulant (specialistische GGZ), Individuele begeleiding (Jeugd & Opvoedhulp) en Individuele behandeling. De verwijzers waar de grootste afname is te zien, zijn de gemeente en de huisartsen. Het is zeer waarschijnlijk dat dit het effect is van de inzet van de samenwerking met de huisartsen, de WLZ –pilot en de inzet op normaliseren.

De gemiddelde kosten per kind zijn in 2023 wel gestegen. Dit is te verklaren door het feit dat de afname in aantallen voornamelijk te zien is in de meest reguliere, goedkopere producten. Met de in 2023 en begin 2024 ingezette maatregelen wordt nadrukkelijk ook gestuurd op de duur en zwaarte van trajecten. In 2025 zal de nieuwe inkoop zorgen voor een stijging in kosten door hogere tarieven (bij gelijk blijvende aantallen). Aan de andere kant wordt gestuurd op een meer passend en beschikbaar zorgaanbod. De wens is dat dit leidt tot effectievere en efficiëntere zorg.

3. Conclusie en vervolgstappen

De data-analyse heeft inzicht verschaft in de haalbaarheid van de doelstellingen uit het bestuursakkoord. Het behalen van de doelstelling één op de acht kinderen in 2024 is niet realistisch, maar blijft onverminderd een stip op de horizon voor de komende jaren, zeker ook gezien de daling van de aantallen in 2023. De verwachting is wel dat het jeugdzorgbudget in de Goudse begroting voor 2024 niet toereikend is. De eventuele benodigde bijstelling van het budget bezien wordt bezien bij de bestuursrapportage.

Als vervolg op de data-analyse pakt het college de geadviseerde verdere sturingsmogelijkheden als volgt op:

1. **Samenwerking met de Gecertificeerde Instellingen (GI):** we maken een business-case voor de inzet van een GI-coördinator en starten daarmee als blijkt dat dit voldoende besparing leidt.
2. **Samenwerking met de huisartsen:** we breiden de samenwerking met de huisartsen zoveel mogelijk uit.
3. **Zorgstapeling en recidive:** we onderzoeken zorgstapeling en recidive in samenwerking met het contractmanagement van de RWO en stellen een plan op. In het inkooptraject is een richtlijn voor ongewenste zorgstapeling opgenomen.
4. **Versterken sociale basis:** Zie hiervoor het raadsmemo Preventieve werking van het voorliggend veld (dossiernummer 8041) Hierin staan de concrete activiteiten die in 2024 en 2025 worden uitgevoerd ter versterking van de sociale basis. Daarnaast maken we in 2024 een integraal plan voor duurzame en effectieve ondersteuning in de sociale basis op langere termijn. De eerste contouren van het plan worden toegelicht in de beeldvormende vergadering voor de commissie samenleving op 20 maart 2024.

Bijlage 1: Data-analyse Jeugdzorg 2019-2022 Gemeente Gouda